(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

विशेष भूमि संपादन अधिकारी, कर्नाटक गृहनिर्माण मंडळ आणि इतर

विरुद्ध

पी. एम. मल्लप्पा आणि इतर

१४ मार्च १९९७

[न्यायमूर्ती के. रामास्वामी आणि न्यायमूर्ती जी. टी. नानावटी]

भूमि संपादन अधिनियम - १८९४

भूमि संपादन-कोरडी जमीन-नुकसान भरपाई-भूमि संपादन अधिकाऱ्याचे निर्धारण यांना ५ लाख रुपयांच्या दराने नुकसान भरपाई देण्यात आली. संदर्भ न्यायालयाने नुकसानभरपाई ८,०००/- रुपये प्रति एकरपर्यंत वाढवली. उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानंतर फेरविचार केल्यावर नुकसानभरपाई रु.१५,०००/- जमीन मालकाने राज्य-ऑन रिट याचिकेद्वारे आव्हान न दिलेल्या प्रति एकर ३८,०००/- रुपयांची भरपाई उच्च न्यायालयाने वाढवून रु. १२ प्रति चौरस यार्ड म्हणजे रु. ५८,०००/- प्रति एकर-जमीन, अधिसूचनेच्या तारखेपर्यंत अस्तित्वात असलेल्या जमिनीचे संभाव्य मूल्य निश्चित केले जाईल, त्यानंतरच्या घडामोडी घडल्यानंतर नाही-विकसित जमिनीचे मूल्य या संदर्भात प्रासंगिक नाही-उच्च न्यायालयाचा आदेश बाजूला ठेवला आणि संदर्भ न्यायालयाचा आदेश पुष्टी करतो.

दिवाणी अपील न्यायाधिकरणः दिवाणी अपील क्रमांक - २२२८-३४/१९९७

एम. एफ. ए. मधील कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या दिनांक २२.१२.९५ च्या निकाल आणि आदेशावरून क्रमांक २६८८-९०/८८, २०६९/८९, ३०६२/८७, २६९१/८८ आणि ९१/१९९१

अपीलकर्त्यांसाठी जी. एल. सांघी, एस. के. कुलकर्णी आणि संगीता कुमारी.प्रतिवादींसाठी एस. आर. भट, नवीन आर. नाथ, किरण भारद्वाज आणि हेतू अरोरा.

न्यायालयाने खालील आदेश दिला

इतर प्रतिवादींना नोटीस बजावण्यात आली आहे. ते वैयक्तिकरित्या किंवा सल्लागाराच्या माध्यमातून हजर होत नाहीत. विलंब माफ केला. एस. आर. भट्ट एका याचिकेत एका प्रतिवादीसाठी हजर होतात.

अनुमती दिली

२२ डिसेंबर १९९५ रोजी एम. एफ. ए. क्रमांक २६८८/८८ आणि बॅचमध्ये दिलेल्या कर्नाटक उच्च न्यायालयाच्या विभागीय खंडपीठाच्या निर्णयावरून विशेष अनुममतीद्वारे हे अपील केले जातात.

भूमि संपादन अधिनियमाच्या कलम ४(१) अंतर्गत (यापुढे संक्षिप्त रूपात अधिनियम) मोठ्या प्रमाणात जमीन संपादन करण्याची अधिसूचना २५ मार्च १९७१ रोजी प्रकाशित करण्यात आली. भूमि संपादन अधिकाऱ्याने आपल्या निर्णयात ५ लाख रुपयांच्या दराने नुकसान भरपाई दिली. ज्या कोरड्या जमिनीशी आपण आता संबंधित आहोत, त्यांच्यासाठी प्रति एकर ८,००० रुपये. आम्हाला इतर जमिनीची चिंता नाही कारण त्या वतीने कोणतेही अपील नाही. कायद्याच्या कलम १८ अंतर्गत दिलेल्या संदर्भानुसार, दिवाणी न्यायालयाने नुकसानभरपाई वाढवून रु. १५,००० प्रति एकर असे दिले. उच्च न्यायालयाने हे प्रकरण फेरविचारासाठी संदर्भ न्यायालयाकडे पाठवले. त्यानंतर, संदर्भ न्यायालयाने नुकसानभरपाई वाढवून रु. ३८,०००/- असे दिले. अपील केल्यावर, उच्च न्यायालयाने आक्षेपार्ह निकालाद्वारे नुकसानभरपाई वाढवून रु. १२ प्रति चौरस यार्ड म्हणजे रु. ५८,०००/- प्रति एकर आहे असे दिसून आले आहे की प्रतिवादींनी कायद्याच्या कलम २६ अन्वये वाढीव नुकसानभरपाई मंजूर करण्याच्या निर्णयाविरूद्ध कोणतेही अपील दाखल केलेले

नाही. प्रति एकर ३८,०००/- असे दिले. आम्ही संदर्भ न्यायालयाने दिलेल्या वाढीमध्ये जाण्याचा प्रस्ताव ठेवत नाही.

एकच प्रश्न आहेः नुकसानभरपाई रु. ५०० पर्यंत वाढवण्यात उच्च न्यायालय न्याय्य ठरेल का? दुसऱ्या शब्दांत, १२ प्रति चौरस यार्ड, रुपये ५८,००० प्रति एकर. ही जमीन कोरडी आहे हे मान्य आहे आणि भूमि संपादन अधिकाऱ्याने आपल्या निर्णयात असे निदर्शनास आणून दिले होते की, ज्या रूपांतरित जमिनीसाठी त्यांनी नुकसानभरपाई दिली होती, त्या रु. ९,०००/- आणि रु. १०,०००/- प्रति एकर, याचा अर्थ त्या तारखेपर्यंत अस्तित्वात असलेल्या वास्तविक कोरड्या जमिनीशी वेगळा आहे. अधिसूचनेच्या तारखेपर्यंत अस्तित्वात असलेल्या जमिनीचे संभाव्य मूल्य निश्चित केले जाईल आणि त्यानंतरच्या घडामोडी घडल्यानंतर नाही. विकसित जमिनीच्या मूल्याचा मूल्य वाढीशी काहीही संबंध नाही. या परिस्थितीत, उच्च न्यायालयाने नुकसानभरपाई वाढवून रु. १२ प्रति चौरस यार्ड म्हणजे रु. ५८,०००/- प्रति एकर.

त्यानुसार अपीलांना परवानगी दिली जाते आणि उच्च न्यायालयाचा निर्णय आणि आदेश बाजूला ठेवला जातो आणि संदर्भ न्यायालयाचा निर्णय पुष्टीला जातो.खर्चा विषयी कोणतेही आदेश नाहीत.

आर. पी.

अपीलांना मान्यता देण्यात आली.

***

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.